

Н.Ю. Захарова, к.е.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет

УПРАВЛІННЯ ГРОШОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВ АГРАРНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ

Ефективність діяльності підприємства, в тому числі і аграрного сектору економіки, значною мірою визначається рівнем фінансового менеджменту на кожному з них. При цьому важливо мати як цілісну стратегію розвитку підприємства, так і досить детально планувати його поточну діяльність. Особливо це стосується управління грошовими потоками, що обслуговують різні аспекти господарської діяльності і є основою забезпечення фінансової рівноваги підприємства в процесі його стратегічного розвитку. Крім того, ефективне управління грошовими потоками є передумовою зменшення залучення позикового капіталу підприємства, що на сьогодні є достатньо актуальним враховуючи ціну цих ресурсів.

Характеризуючи стан аграрного виробництва слід відзначити, що спостерігається тенденція до зростання суми чистого прибутку підприємств галузі. З 2010 року цей показник виріс у 4,5 рази і в 2017 році склав 78,5 млрд. грн., але у зрівнянні із попереднім роком він впав на 12,6%. В той же час рівень рентабельності всієї діяльності сільськогосподарських підприємств за період 2010-2017 рр. істотно не змінився і в 2017 році склав 18,7%, збільшившись на 1,2 процентні пункти, тоді як рівень рентабельності операційної діяльності навіть зменшився з 24,5 до 23,5%. Останнє обумовлено саме перевищенням витрат над доходами з фінансової та інвестиційної діяльності підприємств, і частково може бути усунено завдяки побудові якісної системи управління грошовими потоками на кожному з них. Отже, реальні фінансові можливості підприємства визначаються не стільки отриманим фінансовим результатом, скільки наявністю грошових коштів, що у певному обсязі повинні покривати його поточні зобов'язання.

Відомо, що грошовий потік підприємства - це сукупність надходження і вибуття грошових коштів за певний період часу, сформованих в процесі господарської діяльності. Під час надходження грошових коштів формується вхідний грошовий потік, а при їх вибутті - вихідний.

Управління грошовими потоками підприємства - це система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних з формуванням, розподілом та використанням грошових коштів підприємства і організацією їх обороту [1].

Організація управління грошовими потоками передбачає послідовне здійснення наступних етапів: аналіз грошових потоків підприємства; обґрунтування типу політики управління грошовими потоками; оптимізація грошових потоків підприємства; планування грошових потоків підприємства;

забезпечення ефективного контролю реалізації обраної політики управління грошовими потоками підприємства.

Основою прийняття управлінських рішень щодо грошових потоків є отримання об'єктивної, достовірної та повної інформації щодо їх формування. Базовим інформаційним джерелом для цього є звіт про рух грошових коштів, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності.

Згідно до [НП\(С\)БО 1](#) «Загальні вимоги до фінансової звітності» Звіт про рух грошових коштів надається лише у складі річної фінансової звітності всіма суб'єктами господарювання окрім банків, бюджетних установ, суб'єктів малого підприємництва, представництв іноземних суб'єктів господарської діяльності [2].

Підприємство може на свій розсуд заповнити форму № 3 (за прямим методом), або форму № 3-н (за непрямим методом), що закріплюється в наказі про облікову політику. Показники Звіту про рух грошових коштів визначають:

- виходячи з даних Балансу і Звіту про фінансові результати (при непрямому методі його складання);
- за даними бухгалтерського обліку (при прямому методі його складання).

У Звіті про рух грошових коштів підприємство розгорнуто наводить суми надходжень та видатків, що виникають у результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. При цьому слід враховувати, що :

- операційна діяльність - основна діяльність підприємства, а також інші види діяльності, які не є інвестиційною чи фінансовою діяльністю. Вона переважно пов'язана із виробництвом або реалізацією продукції (товарів, робіт, послуг), що є головною метою створення підприємства і забезпечують основну частку його доходу;

- інвестиційна діяльність – придбання та реалізація тих необоротних активів, а також тих фінансових інвестицій, які не є складовою частиною еквівалентів грошових коштів;

- фінансова діяльність - це діяльність, яка призводить до змін розміру і складу власного та позикового капіталу підприємства.

Якщо рух грошових коштів у результаті однієї операції включає суми, які належать до різних видів діяльності, то ці суми наводяться окремо у складі відповідних видів діяльності. Внутрішні зміни у складі грошових коштів до звіту про рух грошових коштів не включаються. Негрошові операції (отримання активів шляхом фінансової оренди; бартерні операції; придбання активів шляхом емісії акцій тощо) не включаються до звіту про рух грошових коштів.

На основі руху грошових коштів за певний період формується чистий грошовий потік, який розраховується як різниця між вхідним і вихідним грошовими потоками і показує надлишок або дефіцит грошових коштів за певний період.

За станом руху грошових коштів можна оцінити якість управління грошовими потоками підприємства.

Якість управління грошовими потоками можна охарактеризувати як високу, якщо за підсумками звітного періоду чистий рух грошових коштів у результаті операційної діяльності має позитивне значення, а у результаті інвестиційної та фінансової діяльності – від’ємне. Це означає, що в результаті операційної діяльності, зокрема від реалізації продукції, підприємство отримує досить грошових коштів, щоб мати можливість здійснювати інвестиції, а також погашати залучені кредити.

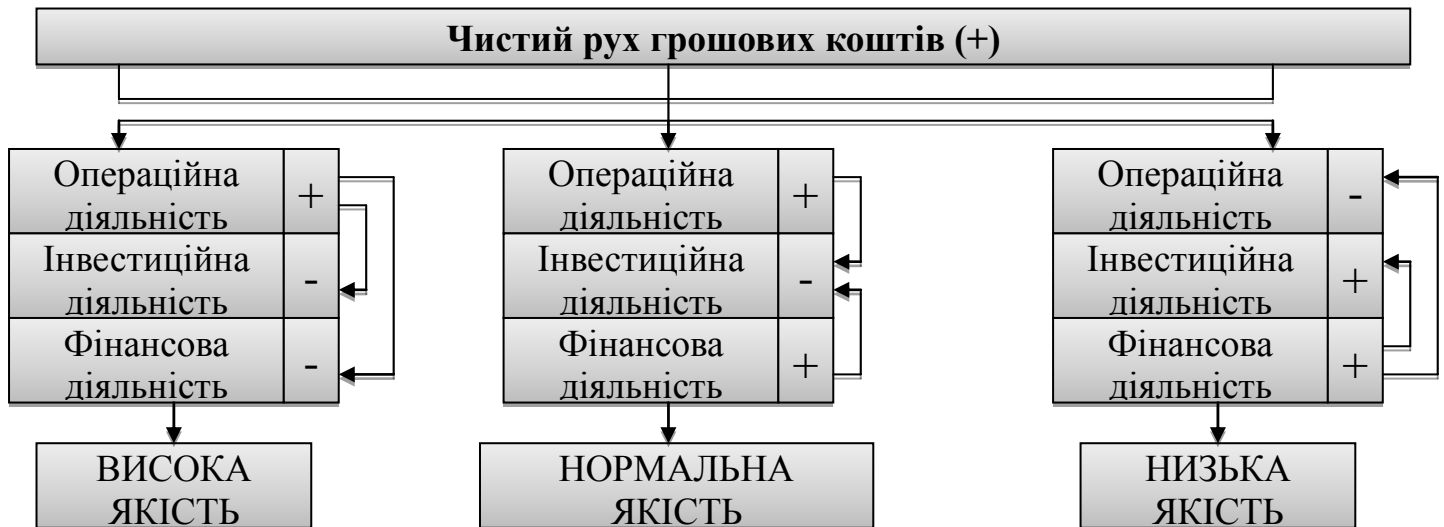

Рис. 1 Залежність якості управління від стану руху грошових коштів

Вирішити питання, пов'язані з підвищенням якості управління грошовими потоками можна шляхом здійснення їх оптимізації, що являє собою процес вибору найкращих форм їх організації на підприємстві з урахуванням умов та особливостей здійснення його господарської діяльності. У сільськогосподарському виробництві, в першу чергу, підприємства повинні враховувати нерівномірність надходження і витрачання коштів протягом року.

Оптимізації грошових потоків підприємства здійснюється на основі:

- збалансування грошових потоків, що спрямоване на забезпечення відповідності між обсягами позитивного та від'ємного грошових потоків, оскільки негативний вплив на результати господарської діяльності здійснюють і дефіцитний, і надлишковий грошові потоки;
- вирівнювання грошових потоків, що спрямоване на згладжування їх обсягів у розрізі окремих інтервалів досліджуваного періоду, що дозволяє ліквідувати в певній мірі сезонні та циклічні відмінності у формуванні позитивного та від'ємного грошового потоку;
- синхронізації грошових потоків, яка спрямована на забезпечення узгодженості позитивного та від'ємного грошових потоків у часі з метою підтримання необхідного рівня платоспроможності та зменшення резервного запасу грошових коштів.

Нестабільні умови господарювання потребують використання сучасних механізмів управління грошовими потоками, що дозволить скоротити потребу підприємства в позиковому капіталі, забезпечить підвищення ритмічності здійснення операційного процесу, знизить ризик неплатоспроможності і

дозволяють отримувати додатковий прибуток, що генерується безпосередньо його грошовими активами підприємства.

Список літератури.

1. Бланк І.О. Управління фінансами підприємств / І.О. Бланк, Г.В. Ситник. - К.: Нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 780 с.

2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.